

NYESTE TID

AGNES GULDBRANDSEN: Jens Christian Holm 1803-1846. En guldaldermalers skæbne. Lyngbe, Bogans forlag, 1988. 128 sider, ill. kr. 198.

Agnes Guldbransen har gjort rigtigt i at give sin bog om tipoldefaderen dyre- og bataillemaler Jens Christian Holm undertitlen *En guldaldermalers skæbne*.

Det blev Chr. Holms skæbne, at hans liv fagligt og kunstnerisk blev styret af hans forkerte valg. Han valgte den forkerte lærer, G. D. Gebauer. Han valgte at ville være bataillemaler som denne, men det rakte hans evner ikke til. Holm skulle have holdt sig til at male dyr. Det kunne han, især hunde. Han valgte ikke at følge de råd, som bl.a. Eckersberg senere gav ham. Han handlede efter sin egen »antagne plan«. Holm valgte i 1834 at rejse til München, der for ham var »kunstens sande paradis«, en opfattelse der ikke deltes af de toneangivende på Kunstakademiet i København. Tværtimod. Rom var det Mekka, enhver kunstner burde drage til. Da Holm endelig efter 10 år i München, hvor han iøvrigt havde rimelig god afsætning på sine malerier, besluttede sig til at tage til den evige stad, var det for sent, hvad venen Lundbye var klar over. Holm indså det også selv.

Men menneskeligt traf han et meget lykkeligt valg: han forelskede sig i den dejligst tænkelige pige, der i rigt mål gengældte hans kærlighed. Det var *Rosalie Petit*. Holms skæbne blev nok trist, men takket være hende ikke tragisk.

Forfatteren har fra sin barndom været omgivet af Holms billeder og fortrolig med beretninger om tipoldeforældrenes liv i München, hans død i Rom og den højgravide hustrus hjemrejse med 3 små børn til København. Familien har værnet om minderne, og har foruden en mængde af hans malerier og tegninger også gemt en righoldig, ofte gribende korrespondance, der giver et levende indtryk af, hvordan hverdagen formede sig for en dansk maler i guldalderen, en maler der ikke nåede til tops, hverken i samtid eller eftertid.

Fremstillingen er naturligvis præget af veneration for tipoldefaderen, men i endnu højere grad af hengivenhed for hans enestående kone. Hun stråler som den klareste juvel og er egentlig bogens helt. Men hvorfor forties det, at hun også var udøvende kunstner?

Det har også været forfatterens ønske at rehabilitere Holm, »så dårlig var han ikke«, som samtidens kunstmagsdommere i København gav udtryk for. Men hun er ikke blind for forfaderens fejl og mangler, både som kunstner og som menneske. Omend Holm besad talent, er hun klar over, at det ikke var bæredygtigt til de store kompositioner, som han så ambitiøst og forhåbningsfuldt gik igang med for at vinde anerkendelse på akademiet. Han var simpelthen ikke grundig nok, kørte for tidlig træt og gjorde ikke sine billeder færdige. Hertil kom, at han var vanskelig, stædig og egenrådig. Han måtte lide nederlag. Han forstod det ikke selv, men lagde al skyld på professor N. L. Høyen og den også i kunstanliggende betydningsfulde museumsmand Chr. J. Thomsen.

Men i alt dette lyser kærligheden mellem Holm og hans kone op. Og han havde også et godt forhold til sine berømte malerkolleger som f.eks. Bendz, Jerichau, Købke, Lundbye, Petzholdt, Rørbye, Simonsen, Sonne og Sødring. – Bendz malede ham i 1826, og Købke i 1833, måske et af denne malers allerbedste portrætter.

Endelig havde Holm én meget betydningsfuld velynder, prins Christian Frederik, den senere Christian den 8., der hele tiden støttede ham både finansielt og ved køb af hans malerier. Her havde N. L. Høyen åbenbart ingen indflydelse!

En tilskyndelse til at skrive bogen har også været, at oplysningerne i Weilbach Kunstnerleksikon, også det sidste, om Holm har så mange fejl. Det er forståeligt af flere grunde, bl.a. fordi de fleste kunsthistorikere har fundet ham uinteressant, og for det meste kun lige strejfer hans eksistens i deres arbejder, hvis de overhovedet nævner ham. Ingen har følt det umagen værd at tvivle på Weilbach. »Jens Christian Holm – en guldaldermalers skæbne« er en smuk og rigt illustreret publikation, hvor mange af Holms skitser og tegninger vidner om, at han absolut ikke var uden talent. Gulbrandsen behersker sit stof professionelt og videnskabeligt. Det er et velskrevent og yderst læstidigt bidrag til belysning af hverdagen for de danske kunstnere og deres vilkår i guldalderen, der langt overgår, hvad der hidtil er skrevet om dette emne. Man savner egentlig kun en fortegnelse over Holms værker. Denne mangel har Agnes Gulbrandsen rådet bod på i *Personalhistorisk Tidsskrift* 1990:1, pag. 91-101. Bogen fortjener i høj grad at blive kendt, ikke alene af fagfolk.

Man må nu gå ud fra, at fejlene hos Weilbach vil blive rettet i næste udgave, og at maleren for fremtiden bliver kaldt ved sit rigtige navn, som han da også selv brugte, Jens Christian Holm.

Kirsten-Elizabeth Høgsbro

ANDERS MONRAD MØLLER: *Jagt og skonnert. Studier i den danske provinssøfart i tiden fra 1814 til 1864.* Falcon 1988. 273 sider. Ill. kr. 295.

C. W. Eckersbergs *Skibe i Sundet udfor Kronborg (1846)* på omslaget er en velvalgt indføring. Det er en flot bog. Den undersøger og beskriver baggrunden for den sene sejlskibstid, den sætter emnet ind i en sammenhæng med periodens økonomiske historie, den gør op med traditioner i dansk søfartshistorie. Teksten suppleres af dejlige tegninger, prospekter og fotografier af tidens sejlskibe og af malernes indtryk af dem. Naturligvis er her også tabeller, noter, registre, materialefortegnelser og engelsk summary. Den lidet søkyndige vil savne en nøgle med ordforklaringer, f.eks. gloser som hæk, klipper, klyver og mærs, – for den sags skyld også kommerceløst, som er centralt (kmcl. optræder ikke i forkortelseslisten).

Forfatteren har allerede et søfartshistorisk forfatterskab bag sig, bl.a. en historisk statistisk detailundersøgelse, *Københavns handelsflåde 1814-1832* (1974), en undersøgelse af skibsmålingen i Danmark 1632-1867 (i *Handels- og Søfartsmuseets Årbog* 1974) samt studier over provinssøfarten i det 18. århundrede, *Fra galeoth til galease* (1981). Deri ligger solide forudsætninger for den nu foreliggende undersøgelse.

Fremstillingen falder i ti kapitler – efter en introduktion, som gør op med den traditionelle historieskrivning på området. Kritikken går på forgængernes utilstrækkelige brug af de faktisk foreliggende kilder, også de trykte, og den gælder »københavnriet«, begyndt i tiden omkring 1. verdenskrig og nøje forbundet med synspunkter i magtfulde dampskibsrederier i hovedstadens Amaliegade-kvarter.